

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. Quid sit Causa Efficiens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

forma in subiecto existente, ut lignum esse calidum formalissimè aliud non est, quàm habere calorem, sed talis effectus nequit præstari à causa efficiente, vel in genere causæ efficientis; ergo in nullo genere potest Deus supplere: manifestat, quia non est assignabilis alius modus, quo subiectum denominaretur tali denominatione extrinsecà: probatur mi. modus causandi causæ efficientis fit per productionem effectus ab ea realitèr distincti, sed effectus causæ formalis non potest sic fieri, ergo: probatur mi. quia fit per communicationem suæ entitatis subiecto.

Probatur secunda pars: Quia causalitas materiæ est educatio & sustentatio formæ, sed hæc nequit fieri, nisi per subiectionem sustentantis ad rem sustentatam, sed Deus nequit in se recipere & sustentare formam; ergo nequit supplere hanc causalitatem.

Probatur tertia pars: Quia in Eu-
charistia existit quantitas, & tamen non subie-
ctatur in materia, ergo. Deinde potest Deus
conservare formam sine unione ad materiam,
solâ actione conservativâ, quâ antecederet
conservabat in materia.

Dices contra prima pars. VI.

Forma unitur materiæ unione, quæ est in materia; ergo potest Deus se ipsum unire subiecto, sine mutatione & imperfectione receptionis, per solam terminationem materiæ inexistentis. R. negando ant. Quia forma non potest uniri subiecto sine aliqua mutatione sui, & hæc mutatio non fit, nisi per receptionem unionis, quâ intrinsecè formalitèr dicitur unita subiecto, quod debet informare.

DISPUTATIO IV.
DE CAUSA EFFICIENTE CREATA.

Dari causam efficientem res defectu non vertitur amplius in dubium, quàmvis nonnulli olim, teste Averoe, opinati sint, nullam causam creatam dari, quæ aliquid produceret, sed Deum tantummodo ad presentiam caloris producere calorem, ad presentiam ignis ignem, ad presentiam nivis frigus & sic de cæteris. sed hæc deliria fuisse veterum, probat tum fides ex Concilio Tridentino damnante omnes eos Sess. 6. Can. 4. qui dicunt liberum arbitrium nihilominò agere, sed habere se passivè & mortuo modo, & ex ipsa Sacra Scriptura, quæ varios effectus rebus, & causis creatis adscribit, ut sunt omnia merita & demerita, probat item ratio, quia videtur inconceptibile, quòd non ego hanc descriptionem faciam, sed Deus solus ad presentiam manus meæ, cum illa charta & calamo sit sæpè præsens, nullam tamen descriptionem faciat, imò non apparet, cur natura providerit de tot tamq. diversis organis & instrumentis hominum, brutorumq. ad producendos diversissimos effectus, & sibi proportionatos, si Deus ad presentiam nudam eos produceret, cum posset ad presentiam auris producere visionem, & ad presentiam oculi auditionem; si enim ipse est, qui omnia operatur, non potest demonstrari, cur ad presentiam hujus potius producat effectum, quàm alium. Et licet censeret possit, præmittendam disputationem, vel de causa in communi, vel de causa efficiente prima, quia tamen nihil causa in Deo, & creatura potest esse commune, sicut nihil est esse, ideo de causa creata disputationem inchoandam putavi, ut quemadmodum natura, ita etiam doctrina, ab imperfectioribus progrediretur ad perfectiora, imò perfectissimum Deum, ideo pronuncietur

QUÆSTIO I.

Quid sit causa Efficiens?

Aristoteles plures tradidit causæ efficientis definitiones, vel potius descriptiones, tum in Metaphysica, tum Physica. Prima est: Causam efficientem esse primum principium per se, à quo procedit actio, vel motus atq. effectus; Altera, quam habet s. Metaph. t. 2. est, quòd sit principium primum mutationis & quietis, quæ definitiones à nonnullis recipiuntur veluti bonæ & adæquate; ab aliis eò contrà rejiciuntur, veluti in sufficientes & non abs re, nam prout in terminis jacent, neutra unquam mihi arrisit, graves etenim patiuntur difficultates, in primis enim non explicatur satis ejus causandi ratio, cum aliis conveniat, ut fini, tempori, loco, &c. quibus verà competit, nam finis est primum principium, & quidem magis primum, quàm sit effi-

ciens, cum finis efficientem moveat, materia item primum principium est omnis mutationis, & sic de aliis. Denique certum est naturam esse primum principium mutationis & quietis ejus, in quo est, si ergo causa efficiens etiam est tale principium, quomodo igitur inter se differunt? Propter has & similes difficultates Authores passim recedunt ab Aristotele, quàmvis non negem, quin posset etiam commodè salvari & explicari. Itaque ut meam mentem & descriptionem proponam, notandum, quòd non intendam aliam descriptionem dare, quàm causæ efficientis ad compositum Physicum, prout est una ex quatuor causarum generibus, non verò, ut comprehendat efficiens creativum, quod causare & efficere potest sine motu & mutatione. Unde ad quæstionem, quam breviter expediam,

DICO: causa efficiens propria, Physica & principalis bene describitur, quòd sit causa extrinsecà, per se realitèr influens esse in effectum, ipsam ex ratione

II. Describitur causa efficiens.

ione causalitatis non sustentando. Hanc, ut probem, declaro omnes ejus particulas. Dicitur itaque: *Causa extrinseca*, per quam particulam excluditur materia & forma, & convenit cum causa finali, nam materia & forma, licet concurrant ad compositum Physicum, non tamen extrinsecè, sed intrinsecè seipsas communicando: dicitur *per se*, per quod excluduntur causæ per accidens & instrumentales, quæ non in virtute propria & per se agunt, sed tantum in virtute communiata; excluduntur etiam conditiones sine quibus non &c. Particula *realiter* excludit causam finalem, quæ non nisi intentionaliter & metaphorice movet ad agendum. Dicitur *influens esse in effectum*, supple distinctum, per quod iterum excluduntur materia & forma, & adstruitur vera ratio causæ efficientis, quia nulla alia causa dat per se realiter esse effectui distinctum, præter efficientem, nam ut communis docet, & esse quoque de mente Scoti, superius probavi, materia & forma ut unitæ, non causant compositum, sed sunt ipsum compositum; Nec refert, quod materia etiam videatur dare esse alicui distinctum, seu influere in effectum distinctum, scilicet in formam, quia ejus influxus per ultimam particulam sufficienter rejicitur, scilicet *ipsum*, id est effectum, *ex ratione causalitatis suæ non sustentando*, quia materia ex sua ratione formali, quæ influit in formam, petit etiam eandem sustentare, cum in tali naturali sustentatione consistat ejus causalitas, quare licet etiam quandoque efficiens suum effectum sustentet, hoc non facit ex ratione suæ causalitatis, sed aliunde, exemplum sit de voluntate, quæ suam volitionem sustentat, non tamen ratione efficientis, sed quia est causa materialis ejusdem volitionis, & sic est quoque de intellectu. Per particulam *esse in effectum* supra positam, excluditur etiam causa corrumpens compositum, quæ potius dici deberet deficiens, quam efficiens. Item subjectum, respectu passionum, & relationum sibi identificatarum, quæ non per efficientiam, sed per emanationem procedunt. Contra datam definitionem non invenio particularem aliquam difficultatem, quare propro ad alia.

QUÆSTIO II.

De Causalitate Causæ Efficientis.

I.
In quolibet
efficiente
tres sunt re-
spectus.

Pro resolutione hujus quæstionis, Notandum ex Doctore, in quocunque Efficienti creato tres reperiri respectus: Primus est ad terminum totalem & principalem, qui dicitur productus, & sine addito dicitur respectus producentis ad productum, verbi gratiâ ignis *A* ad ignem *B* à se productum. Secundus est educentis vel inducentis ad educatum vel inductum, seu forma producta, ut ignis *A* respiciens formam ignis *B* à se de potentia materiae educatam. Tertius est respectus, quem dicit ignis generans ad subjectum formæ ignis generati, quod vocatur passum vel transmutatum, unde dicitur respectus transmutantis ad transmutatum. Primi duo respectus dicuntur, & sunt intrinsecus advenientes, tertius verò extrinsecus adveniens ex eo, quod non resultat necessario positus ex-

remis, quemadmodum resultant priores, potest namque transmutans & transmutatum esse absque eo, quod resultet ulla relatio; Omnes tamen isti respectus communiter, vocabulo actionis exprimi solent, quamvis non omnes actiones ad idem prædicamentum spectent, non priores spectent ad quartum, posterior ad quintum, ut docui in Logica, ubi id ipsum fufius adnotavi, sicut etiam quam multipliciter *Tò Actio* capi possit; unde ex ibidem dictis

Suppono primò: Actionem, quæcunque demum illa sit, non subjectari in passo, sed in agente: Quia actio est in illo, quod denominat agere, sed non denominat passum agere; ergò non erit in passo veluti in subjecto; patet major, nam hoc est commune omnibus formis, tam substantialibus, quam accidentalibus, tam absolutis quam relativis, ut subjectum denominent, cum illi inhæreant, & sese communicent.

Suppono secundò: Ex dictis supra agendo de causis in communi, quamcunque causalitatem non dicere aliquid absolutum, neque relationem aliquam mediam, inter causam & effectum, quia illud absolutum deberet esse vel ipsa entitas agentis, vel aliquid de novo productum, non primum, quia agens per actionem formaliter denominatur agens, nec secundum, quia omnis relatio præsupponit sua extrema, & consequenter nec actio erit aliquid absolutum, nec respectivum, medians inter causam & effectum. His præmissis

Dico I. Causalitas causæ efficientis in actu primo, est virtus, à quâ habet aliquid posse influere esse in effectum distinctum.

Probatur: Quia illa est causalitas in actu primo, à quâ res habet, ut denominari possit causa in tali actu, licet nihil producat, sed à virtute illa denominatur res formaliter causa in actu primo; ergò virtus illa erit ejus causalitas: ma. patet, quia in hoc distinguitur causalitas in actu primo, à causalitate in actu secundo, quod illa denominet causam, etiam si nihil producat, hæc verò non nisi dum actu producat: probatur mi. quia ex eo, quod res habet talem virtutem, potest vocari causa, quam si non haberet, non posset sic vocari, ergò.

Dico 2. Causalitas causæ efficientis in actu secundo, est actio, si referatur ad causam producentem, & terminum productum de novo, intrinsecus adveniens relatio, si consideretur autem respectu subjecti transmutati in ratione transmutantis, relatio est extrinsecus adveniens. Hæc colligitur ex Doctore in 4. d. 13. q. 1. & in 2. d. 1. q. 2. & alibi.

Probatur primò: Illa est causalitas in actu secundo, quæ posita & præciso omni alio, causa denominatur actu causare, sed posita actione, præciso omni alio, causa efficiens denominatur actu causans, ergò: probatur mi. quia posita actione in igne *A* denominatur formaliter causans ignem *B*, & transmutans subjectum, ergò.

Probatur secundò: Quodlibet abstractum debet explicari per aliquod abstractum, sed